

Bijlage bij het hoorcollege *Libanon*

LIBANON

EEN HOORCOLLEGE OVER
DE GESCHIEDENIS VAN
LIBANON, VAN DE
OUDHEID TOT NU

door Jona Lendering

Inhoudsopgave

[Jona Lendering](#)

[Bob Kommer](#)

[C1. Bronstijd, Zeevolken en Feniciërs \(ca. 3000-800 vC\)](#)

[C2. Grieken en Romeinen \(ca. 800 vC-500 nC\)](#)

[C3. Christenen en moslims \(ca. 3e-12e eeuw\)](#)

[C4. Het graafschap Tripoli \(ca. 12e-13e eeuw\)](#)

[C5. De Ottomanen \(ca. 14e-19e eeuw\)](#)

[C6. De negentiende eeuw](#)

[C7. De Eerste Wereldoorlog en de Franse tijd \(1914-1943\)](#)

[C8. De Tweede Wereldoorlog en de Eerste Republiek \(1940-1975\)](#)

[C9. De Burgeroorlogen \(1975-1990\)](#)

[C10. De Tweede Republiek \(1990-heden\)](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Colofon](#)

Jona Lendering

(c) Foto Paul Stroete

Jona Lendering is historicus. Hij studeerde geschiedenis aan de Universiteit Leiden en was betrokken bij diverse archeologische opgravingen. Daarnaast is hij mede-oprichter van Livius Onderwijs, een onafhankelijke school voor historisch onderwijs. Van zijn hand verschenen diverse boeken, waaronder *Byblos. 's Werelds oudste havenstad* (2022, met David Kertai) en *Oudheidkunde is een wetenschap, en dat mag je ook best eens uitleggen* (2023). In mei 2025 verschijnt zijn boek over de geschiedenis van Libanon. Hij blogt dagelijks, vooral over de Oudheid maar ook over het Midden-Oosten.

Bij Home Academy verschenen eerder van hem de hoorcolleges [Alexander de Grote](#), [Het antieke jodendom](#) en [De bekering van Constantijn](#).

Kijk voor meer informatie op livius.nl en <https://mainzerbeobachter.com/>

Opgenomen i.s.m. Bob Kommer Studio's

Bob Kommer Studio's, opgericht in 1952, is één van de oudste geluidsstudio's van Nederland. Naast het verzorgen van geluid voor diverse natuur- en animatiefilms, doet Bob Kommer Studio's al meer dan 20 jaar het 6-kanaals surround geluid van Omniversum en andere IMAX-theaters in Europa. De studio wordt ook gebruikt voor o.a. het inspreken van luisterboeken en het opnemen van hoorcolleges.

Kijk voor meer informatie op www.bobkommer.com

Synopsis van het hoorcollege *Libanon*

C1. Bronstijd, Zeevolken en Feniciërs (ca. 3000 - 800 vC)

De havenstad Byblos

- Oudste stad van de wereld
- Verdedigbare heuvel aan zee; zoetwaterbron; veeteelt, akkerbouw, visserij
- Libanongebirge: ceders, cipressen, eiken; hout, hars, olie

1.1 De opgraving van Byblos

“Geography is destiny”

- Zeer smalle kuststrook
- Libanongebirge met eeuwige sneeuw
- Producten voor de export, maar geen achterland met bestaansmiddelen
- Gelukkig is er Cyprus met graan en koper
- Eigenlijk is het de natuur die de Libanezen dwingt een handelsnatie te worden
- Geldt vooral voor Byblos, Beiroet, Sidon; in mindere mate ook Tripoli en Tyrus
- Achterland: de Bekaavallei, rift, Antilibanon
- Orontes, Litani
- Brongebied: Baalbek
- Route naar noordelijk Syrië en Israël/Egypte

Het Bronstijdsysteem;

- Cederhout naar de farao
- Geschenkenuitwisseling; Dame van Byblos → farao
- Langzaam groeit idee van waarde – prijs; dit is een sociaal construct
- Tempel ligt naast paleis, dat e.e.a. aanneemt
- Libanon als scharnier met Mesopotamië
- Aantakken handel met Hittiten
- Dus handel in vier richtingen: Egypte, Mesopotamië, Hittiten, Cyprus/Grieken
- Uluburunwrak
- Economische bloei; Byblos niet meer de enige bloeiende stad

1.2 Ceder

De priesteres Ummahnu;

- Brieven (Amarna)
- Vazalkoningen mopperen op elkaar
- Ummahnu: priesteres aan het hof van Echnaton
- Religie kennen we niet goed, parallellen met Ugarit en Bijbel: El, Baal, Asjera
- Dame van Byblos / Hathor / Isis
- Ummahnu bleef aan het hof

De Zeevolken;

- Rond 1200 instorting die we niet goed begrijpen
- Teksten: volken in Egypte en de Levant, Grieksige namen
- Verslagen door Ramses III in 1177
- Verwoesting Ugarit
- Droogte, aanpassingen handel; niet meer tussen paleizen maar privé

- Ook andere verwoestingen, aanvankelijk gelijktijdig, Hebreeën, Arameeërs, inmiddels ook Arabischsprekenden
- Inmiddels duidelijk dat verwoestingen lange tijd duurden
- Klimaatomslag dertiende eeuw
- Chronologisch probleem: 1177 schuift op, meer afstand

1.3 Ramses III bestrijdt de Zeevolken

Het Fenicische alfabet;

- Eén regio bleef gespaard: Libanon
- We noemen het Fenicië, Grieks woord, geen eigen identiteit, vgl. Germanen en Galliërs
- Steden zetten de handel voort en bloeien
- Wen Amun; zelfvertrouwen
- Culturele continuïteit, dus ook goden en bijvoorbeeld het schrift
- Alfabet zou uit Fenicië komen, niet waar
- Egypte, Lachis, oudste inscriptie in Fenicisch komt uit Byblos
- Doorgegeven aan de Grieken, die de Feniciërs bombardeerden tot uitvinders

De Fenicische kolonisatie;

- Verspreiding alfabet: Feniciërs zetten handelsroutes vorot
- Maar ook anders: kolonies
- Larnaka op Cyprus
- Kort na 900 v.Chr.: Atlantische Oceaan
- Cádiz, Malaga, Algiers, Annaba. Tunis en Karthago, Palermo, Tripoli in Libië

Doorgave van mythen aan Griekenland;

- Handelsroutes: ze ontmoetten Grieken
- Dus ook het alfabet
- Ook de mythen: godengeneraties
- Idee van stadstaat met vorst, gecontroleerd door magistraten en raad

Assyriërs en Babyloniërs;

- Aantrekkelijk doelwit expansie: oosterse wereldrijk
- Assyrië: afpersing

- Babylonië: annexatie Tyrus
- Reliëfs Nahr al-Kalb: Egypte + Assyrië, meer Assyriërs, Nebukadnezar na verovering Jeruzalem en Tyrus
- Perzië: Kambyses, vloot

1.4 Egyptische en Assyrische reliëfs aan de Nahr al-Kalb

1.5 De stad Tyrus betaalt tribuut aan de Assyriërs

C2. Grieken en Romeinen (ca. 800 vC - 500 nC)

Perzisch Sidon

- Sidon als vlootbasis, 200 schepen
- Ook elders bases; samen 600 triëren
- Belang van muntslag
- Administratie: opmars Aramees
- Perzische aanwezigheid nauwelijks archeologisch bewezen m.u.v. Byblos
- Sidon: havenwerken, kapiteel
- College-opgravingen – van alles gevonden, maar niks Perzisch
- Museum in aanbouw

Xerxes' expeditie naar Griekenland

- 480 Xerxes
- Sidon het beste eskader
- Zeeslag bij Artemision
- Zeeslag bij Salamis; cijfers tonen dat Perzische vloot niet was verslagen
- Winter, opkalefateren
- Herodotos: "De Feniciërs vertrokken"
- Hadden zij belang? We weten het niet
- Schrik zat er bij de Grieken goed in
- Vierde eeuw: Artaxerxes dreigt schepen te sturen

Alexander de Grote

- Macedonië: interne consolidatie door externe expansie
- Filippos; vermoord 336, Alexander
- 333: Issos
- 332: Byblos, Sidon (Abdalonymos; Alexandersarcofaag)
- Blokkade Tyrus
- Koning van Sidon gaat mee tot in India
- Betekenis: Libanon opgenomen in de Griekse wereld; niet langer de "zendende" partij maar de "ontvangende"
- Dit is overigens een beetje overdreven geformuleerd; tribune uit Sidon

2.1 Alexandersarcofaag, Sidon

De Syrische Oorlogen

- Conflictzone tussen Seleukidisch Syrië en Ptolemaïsch Egypte
- Twee vloten; in elk geval geen piraterij
- Eerst een eeuw lang Egyptisch. Baalbek. Zonnetempel. Cf. Thebe. Amun-Ra.
- Grieks komt naast Aramees
- Ca. 200 v.Chr.: Seleukiden nemen de macht over
- Investeren: Heliodoros
- Ca.130: neergang Seleukiden; wegvallen marine; opkomst piraterij
- Problemen voor de Fenicische steden? Weinig archeologische resten

Pompeius de Grote

- De Romeinse Republiek treedt op tegen de piraten: generaal Pompeius
- Besturen via zaakwaarnemers/legaten + imperium maius: grondslagen keizerschap later
- Pompeius verslaat de piraten, gaat door naar Seleukidische Rijk + Jeruzalem
- Itureeërs in de Bekaa-vallei
- Beeld was lange tijd migratie; het lijkt anders te zijn
- Romeinse interventie garandeert niet meteen rust, Romeinse burgeroorlog
- Pompeius gaat, Caesar komt
- Caesar gaat, Marcus Antonius komt
- Marcus Antonius gaat, keizer Augustus komt

Romeins bestuur

- Grieks-Aramees-Arabische provincie
- Latijnse enclave in Beiroet
- Bloeiende steden; ook door geschenken van rijke mensen; bijv. Agrippa II en Berenike aan Beiroet
- Jahwehtempel in Beiroet (?); weg naar Damascus
- Byblos nu een heilige stad; profiteert van pelgrims
- Allerlei heiligdommen in de bergen; weg naar Baalbek
- Adonis
- Sidon en Tyrus: handelshavens en nijverheid
- Glas, purper, cederhout

2.2 Munt van Byblos als heilige stad, met twee tempels

Baalbek

- Uitbouw gaat verder in de tweede eeuw na Chr.

- Zonnetempel, zuilen van meer dan 23 meter hoog; grootste Romeinse tempel
- Voorhof met inscripties
- Tweede voorhof
- Voorportaal; statige trap
- Zonnegod-oppergod-orakelgod-dondergod
- Kleine tempel: mogelijk Bakchos
- Tempel voor Afrodite? Tempel voor Hermes op heuveltop. Bronnenheilgdom. Theater. Processieweg
- Grote tempel tweede voorhof > nieuw zeshoekig voorhof

2.3 Maquette van de tempels van Baalbek

2.4 De Jupiter van Baalbek

Hadrianus' cederbomen

- 124 Keizer Hadrianus in Beiroet

- Achterland Byblos: bomen beschermd
- Tientallen Latijnse inscripties – maar wie kon dat lezen? Wat betekenen ze?

De Romeinse jurist Ulpianus

- Ulpianus: juridisch adviseur, schreef allerlei boeken; standbeeld in Tyrus
- Representant van de rechtsschool in Beiroet
- Hier verzameling juridische teksten aangelegd
- Die gebruikt voor latere, vijfde- en zesde-eeuwse rechtscodificaties

2.5 Modern standbeeld voor de Romeinse jurist Ulpianus

C3. Christenen en moslims (ca. 3de - 12de eeuw)

De joden van Beiroet

- Wat is jodendom? U moet uw ideeën loslaten.
- Jeruzalemse opvatting: Jahweh is alleen van de joden, verering alleen in Jeruzalem, en dan van Jahweh alleen
- Niet iedere Jood zag het zo. Een Jood kon Pan vereren of Asjera
- Jahweh ook door anderen aangeroepen
- Jahweh had meerdere tempels. Opgegraven in Nablus en Elephantine Egypte; teksten uit Irak, misschien ook Rome
- Filosoof Porfyrios kent joodse tempel in Beiroet

Jezus in Tyrus

- Marcus 7: Jezus in Tyrus
- Geen jodin maar Syro-Fenicisch (dus geen kolonie-Fenicisch)
- Verhaal over genezing op afstand is standaard
- Gêne: Jezus verliest een discussie van een vrouw, van een heidense vrouw

Christologische disputen

- Christendom ontstaat als joodse sekte, krijgt ook niet-joodse leerlingen
- Geloof van Jezus > geloof in Jezus
- Evangelieën gefocust op diens rol: Marcus versus Johannes
- Mens/schlemiel/man van smarten versus (een) god
- Ontstaan theologie
- Tegelijk vervolging; Barbara van Baalbek
- 311: Galerius maakt een einde aan de vervolging
- 312: Edikt van Milaan (Licinius)
- 324: Constantijn zet beleid voort
- 325: Nikaia Twee naturen
- Daarna discussie over relatie tussen de twee naturen
- 431: Efese verbiedt te eenzijdige nadruk op mens Jezus
- 451: Chalkedon verbiedt te eenzijdige nadruk op goddelijke natuur
- Mensen verbannen
- Sindsdien zoeken de keizers naar compromisformules

De maronieten

- Rond 629: monotheletisme: Christus had één wil
- Moeilijke tijd: oorlog met Perzië
- Steun van keizer Herakleios
- Een van de groepen die dit onderschrijft, is die van de maronieten: Arabischsprekende groep in Syrië en Libanon
- Genoemd naar een Sint-Maron, rond 400 in Syrië; askese, stelden zich bloot aan weer en wind
- Naar Libanon door Abraham van Kyrrhos, leefde in een grot Afqa, leerlingen
- Rivier Adonis, heet voortaan Nahr Ibrahim
- Maronieten leefden dus in Syrië en Libanon en waren monothelisten
- Maar een wil is onderdeel van je natuur, dus dit strijdt met tweenaturenleer
- 680: Derde Concilie Constantinopel Maronieten stoorden zich er niet, inmiddels was de islam gekomen

3.1 De oudste Libanese afbeelding van Maria, Tyrus

De komst van de islam

- Leven van Mohammed, misschien overleden in 632
- Al in 634 in de Bekaavallei (Khalid)
- 636: slag aan de Yarmouk: Khalid versus Herakleios
- Arabische veroveringen gaan bliksemsnel
- Niet één ideologie; wel een kalifaat, maar islamisering is een ander proces
- Damascus hoofdstad, imperium strekt zich uit tot in Spanje, belang zeehavens
- Anjar

3.2 Anjar

Soennieten en sjiieten

- Na dood Mohammed twee vormen van leiderschap: kalief en imam
- 1 Kalifaat / soennieten
  - Umayyadenfamilie, Damascus, bouwen rijk op, niet super-islamitisch
  - Groeiend verzet; verlangen naar een islamitisch rijk
  - Staatsgreep Abbasieden, residentie verplaatst naar Bagdad
  - Ontstaan van rechtsscholen (die er nog steeds zijn)
  - Betekenis voor Libanon: havensteden Tripoli en Tyrus
- 2 Imamaat / sjiieten
  - Shi'at Ali = Partij van Ali
  - Imam: schoonzoon Ali (x Fatima), 2 Hasan, 3 Huseyn / Kerbala
  - Krijgt steun uit Iran; men wil islam op eigen voorwaarden, zoekt zich leiders uit die zich tegen de kalief kunnen uitspreken
  - 680 Kerbala
- Sjiieten blijven bestaan: in Libanon in de Bekaavallei en in het zuiden

- Daarna diens halfbroer 4 Ibn Hanafi, 5 Hashim en 6 Jaffar de Rechtvaardige
- Daarna splitst de lijn:
  - enerzijds via Musa naar Reza (Mashhad), uiteindelijk verdwijnt de twaalfde imam
  - Anderzijds via een andere zoon, Ismaïl
- Invloedrijk in Egypte: Fatimiden, rond 1000

De druzen

- Kalief Al-Hakim / imam
- Gedraagt zich vreemd: tegen soennieten, voor joden en christenen
- Later omkering
- 1017: Hamza ibn Ali ibn Ahmad kent hem een goddelijke natuur toe
- Mahdi? Ascetisch
- 1021: Al-Hakim verdwijnt – de volgende imam die verdwijnt
- Er zijn mensen die blijven geloven: zo ontstaan de druzen
- Mystieke leer, reïncarnatie
- Deze groep vormt, met de maronieten, de kern van Libanon

Assassijnen

- 1067: Perzische leider Hassan-i-Sabbah bekeert zich tot het ismaïlisme
- Veilig ver van Egypte, heeft speelruimte
- In een conflict binnen de Fatimiden kiest hij partij voor een rebel, Nizar
- Die wordt verslagen; Hassan de facto autonoom
- Alamut, “Oude man van de berg”
- Opvolgers breiden gezag uit naar Syrië
- Chaotische situatie: aankomst Seljukische Turken + Kruisvaarders
- Abu Mohammed vestigt zich in Masyaf
- Fedayin, “degenen die zichzelf opofferen”
- Asasiyyun, “de principegetrouwen” = Assassijnen
- hashshashin. “hashgebruikers” (onware etymologie)

C4. Het graafschap Tripoli (ca. 12^e - 13^e eeuw)

De slag bij Manzikert

- Situatie: Byzantijns Rijk, erfgenaam Rome, christelijk
- In het zuiden: de Fatimiden, sjjiitisch / ismaëli's
- Aankomst Seljuken: Turken, machtsbasis in Perzië
- 1071: Alp Aslan wil Fatimiden beoorloggen
- Keizer Romanos IV wil naar Armenië
- Ze stuiten op elkaar ten noordwesten van het Van-meer
- Manzikert; Seljuken winnen, Romanos gevangen
- Zegt vernederend lage afkoopsom toe
- Alp Aslan richting Syrië
- Romanos naar huis, wordt vermoord, nieuwe keizer houdt zich niet aan verdrag
- Alp Aslan en de Seljuken vallen Anatolië binnen

De Eerste Kruistocht

- Stabilisering in het Byzantijnse Rijk: Alexios I Komnenos
- Alexios neemt westerse troepen in dienst, “Franken”

- Eerste Kruistocht
- Eedaflegging, troepen richting Anatolië, drijven Seljuken terug
- Inname Antiochië; vertrouwensbreuk tussen Kruisridders en keizer
- Opmars naar Jeruzalem
- Daarmee overschreden ze de Nahr al-Kabir
- Nu in Fatimidische sfeer, dus een vijand erbij
- Snel oprukken naar Jeruzalem; lokale leiders zijn behulpzaam; bijvoorbeeld Jalal al-Mulk
- 15 juli 1099: Inname Jeruzalem
- Fatimidische tegenaanval afgeslagen

4.1 Het Kruisvaarderskasteel van Tripoli

Raymond van Saint-Gilles en het graafschap Tripoli

- Raymond van Saint-Gilles, een machtige graaf uit Frankrijk
- Accepteerde dat Godfried van Bouillon in Jeruzalem heerste en dat diens broer Boudewijn de koningstitel aanvaardde
- Heerschappij binnen voormalig Fatimidisch gebied; geen probleem voor keizer Alexios; uiteindelijk erkend
- Raymond wilde Antiochië hebben, maar daar zat de familie De Hauteville al, de Normandische heerser van Sicilië, die zich weinig aantrokken van Alexios
- 1103: Raymond presenteert zich als steunpilaar van Alexios; belegert Tripoli
- Binnen traditioneel Fatimidisch gebied; er waren geen verplichtingen tegen de nieuwe heerser, Fakhr al-Mulk.
- Gebeente Sint-Leontios
- Begin bouw machtig kasteel; Fatimiden sturen schepen naar Tripoli

- Byzantijnen steunen Raymond
- Raymond wijst alvast een bisschop aan – Latijns!
- 1105: Raymond sneuvelt, begraven in zijn kasteel
- Een regent doet veroveringen in het ommeland – Krak des chevaliers
- Raymonds volwassen zoon Bertrand komt uit het westen, Genuese vloot, erkend door koning Boudewijn in Jeruzalem
- 1109: val van Tripoli
- Bertrand staat Byblos af aan Genua
- 1110: belegering Beiroet en Sidon voor koninkrijk Jeruzalem
- Bekaavallei gedeeld met emiraat Damascus
- Erkenning van het Graafschap Tripoli door Damascus, Jeruzalem, Constantinopel
- 1112: overlijden Bertrand, opgevolgd door minderjarige zoon Pons
- Adel plaatst hem onder zorg van Tancred van Antiochië; krijgt ook wat bezittingen in het voormalige Byzantijnse Rijk
- Kortom: definitieve grenzen, maar met twee leenheren – Jeruzalem en Antiochië
- 1124: inname Tyrus
- Tripoli het zwakste van de Kruisvaardersstaatjes, maar het bleef bestaan omdat het lastig bereikbaar was. Verdedigd door Nahr al-Kalb, Libanongebirge en kastelen als de Krak des chevaliers
- Toevlucht voor elke minderheid: maronieten, na 1132 assassijnen, druzen
- L'asile du Liban
- Kerk van Mar Tadros

4.2 De maronitische kerk van Mar Tadros in Bahdidat

Raymond II

- 1137: Oorlog met Damascus, einde van Bertrand
- Graaf Raymond II; kreeg te maken met conflict met Zengi
- Aanval op Montferrand; koning Fulco van Jeruzalem helpt, maar verslagen
- Vernietiging van het leger van Tripoli
- Raymond legt leeneed af aan keizer Johannes II
- 1142: verdediging uitbesteed aan Hospitaalridders
- Einde van de oorlog met Zengi, die nu Edessa maar inneemt
- Tweede Kruistocht – Tripoli helpt niet verder; leidt ook tot niks
- Fatimidische vlootaanval; verdediging van Tartous uitbesteed aan de Tempeliers
- Daarmee kreeg Raymond II een nieuwe vijand – de assassijnen, die Tartous hadden willen hebben
- 1152: Assassijnen doden Raymond

Raymond III

- Regentes: Hodierna
- De Tempeliers nemen wraak; Assassijnen moeten schatting betalen
- 1157: Raymond III meerderjarig, neemt deel aan expeditie tegen Nur ad-Din, leider in Syrië
- Cisterciënzer abdij, Belmont / contact Europa, Frankrijk
- 1163: Nur ad-Din valt Antiochië aan
- 1164: christelijke legers vertragen die aanval, maar leiders gevangen genomen – ook Raymond III, die studeert
- Bestuur van de stad: Amalrik I van Jeruzalem
- Nur ad-Din plundert graafschap Tripoli
- Eigenzinnige adjudant van Nur ad-Din: Saladin
- Weggepromoveerd naar Egypte, einde van de sjiitische Fatimiden
- Nur ad-Din voelt zich bedreigd door Saladin, zoekt steun in Kruisvaardersstaatjes, 1174 Raymond III vrijgelaten – na tien jaar
- Hospitaalridders schieten de losprijs voort
- Raymond III trouwt met erfprinses Galilea, Eschiva.
- Dat maakt hem tot leenman van Amalrik in Jeruzalem
- Koning Amalrik overlijdt; minderjarige zoon Boudewijn IV de Melaatse
- Raymond, machtigste leenman + graaf eigen gebied, regent
- Van krijgsgevangene tot machtigste christelijke leider in 20 weken
- 1174: ook de dood van Nur ad-Din; inval Saladin
- Raymonds eerste inschattingsfout: blijft neutraal in conflict Egypte/Syrië. Had vereniging beide rijken moeten voorkomen
- Tweede inschattingsfout: onderhandelingen met de assassijnen afgebroken, hoewel die hem, als sjiieten, tegen de soennieten zouden hebben kunnen steunen; maar ja, de assassijnen hadden Raymonds vader vermoord
- 1176: einde regentschap
- Trekt zich in Tripoli terug; 1181 verdrag met de maronieten
- 1182: einde wapenstilstand met Saladin
- Toestand Boudewijn verslechtert; Raymond opnieuw regent, redt situatie in Jordanië/Kerak
- 1185: dood Boudewijn IV, Guy de Lusignan opvolger
- Raymond erkent hem niet; Guy trekt leen in Galilea in, waarop Raymond Saladin uitnodigt - blunder
- 4 juli 1187: Hattin. Val Jeruzalem
- Leidde de terugtocht
- Depressie, gestorven

4.3 De abdij van Belmont

4.4 De slag bij Hattin

Latere Kruistochten

- Derde Kruistocht; Lusignans koningen Jeruzalem en Cyprus
- Tripoli voortaan bestuurd vanuit Antiochië
- Frederik II, vooral onderhandelingen: herovering van Jeruzalem, gaat later toch verloren
- Zeekasteel Sidon
- Ca. 1250: Lodewijk de Heilige in Sidon
- Een (alleen in het Arabisch overgeleverde en mogelijk valse) oorkonde van Lodewijk de Heilige en de maronieten
- Viervoudige band met Frankrijk: Saint-Giles, Latijnse bisschoppen, cisterciënzers, en nu een verdrag

4.5 Het zeekasteel van Sidon

C5. De Ottomanen (ca. 14de - 19^e eeuw)

Situatie

- 1187: na de Val van Jeruzalem alleen Tyrus nog in handen van koninkrijk Jeruzalem
- Sultanaat van Saladin: soennitisch, Egypte, Jordanië, Syrië
- Graafschap Tripoli onaangetast, want afgelegen
- Derde Kruistocht: herstel van christelijke posities, maar niet Jeruzalem
- Graafschap Tripoli personele unie met Antiochië
- 1227: Zesde Kruistocht: enig herstel voor koninkrijk Jeruzalem
- 1244: gaat weer verloren
- Zevende Kruistocht, Lodewijk de Heilige bereikt niets, wel band met Maronieten

- In het noorden Byzantijnse Rijk, in het oosten Abbasiedenkalfaat

De Mamlukken

- Nieuwe dynastie in Egypte: Mamlukken
- Mongolen
- 1260: Baibars verslaat de Mongolen, maar ze blijven in de buurt
- 1271: Mamlukken proberen Tripoli in te nemen, maar dat lukt niet;
- Negende Kruistocht komt aan, bereikt Akko, samenwerking met de Mongolen; Marco Polo
- Kruisridders bereiken Jeruzalem niet; Mamlukken verdrijven de Mongolen
- Feitelijk is de val nu onafwendbaar
- 1289: val van Tripoli (Qalawun, brug)
- Mooie moskee in Tripoli
- Een paar jaar later: val van Akko, einde
- Haven Tripoli opgegeven, herbouwd; Beiroet in verval
- Pogingen terugkeer afgeslagen; shi'ieten onderdrukt
- Geforceerde bekeringen; Mongolenstorm was keerpunt
- Mamlukken plaatsen de Banu 'Assaf (Turkmenen)
- Kuststeden echte soennitische steunpunten

De Ottomaanse machtsovername

- Rond 1300: Ottomanen maken zich van de Seljuken onafhankelijk, nemen Anatolië over; 1453: Constantinopel
- 1516: Selim I verslaat de Mamlukken, neemt het Midden-Oosten over
- De regio verdeeld in drie wilaya's, aan het hoofd een wali = pasha (Damascus, Aleppo, Tripoli)
- Daaronder emirs, zoals familie Ma'n, heersen over de druzen; titel emir
- Een stuk of tien machtige families die hele regio's besturen
- Daaronder sjeiks

5.1 De Taynalmoskee in Tripoli

De druzische emir Fakhr-ad-Din

- Sultan bezig met de Perzen, lokale leiders kunnen machtig worden
- 1593: met maronitische hulp aan de macht
- Deir-al-Qamar
- Ruzie met de Sayfa's uit Tripoli, dreef ze terug. Beheerst heel Libanon.
- 1606: contacten met Ferdinand I de Medici van Toscane; die droomde van een Kruistocht. Zijn diplomaten waren te laat om van een twist in Damascus te profiteren, dus verdrag met de druzen
- Fakhr-ad-Din profiteerde, wilde westerse steun voor campagne naar Jeruzalem
- Capitulaties voor de Toscanen; in ruil artillerie, medicijnen en watermolens
- 1611: Problemen met een nieuwe grootvizier in Constantinopel; maakt zich uit de voeten
- Naar Toscane, daar ontvangen door hertogin Christina = patroon Galilei
- Later ook Cosimo; verblijft in de Palazzo Vecchio (weinig inkijk)
- 1618: Nieuwe grootvizier, kan terugkeren
- Oorlog tegen de Sayfa's in Tripoli; Palmyra; expansie richting Jeruzalem
- Heel pluriform, eigenlijk alle groepen behalve soennieten
- Handel verbeteren enz. khan Tripoli,
- Bouwt Palazzo Vecchio na in Beiroet, nauwelijks resten
- Drukpers enz.
- 1633: Nieuwe sultan, Murad, stuurt leger; einde Fakhr-ad-Din

5.2 Fakhr ed-Din

5.3 De khan van Sidon

De opkomst van de Chehab-familie

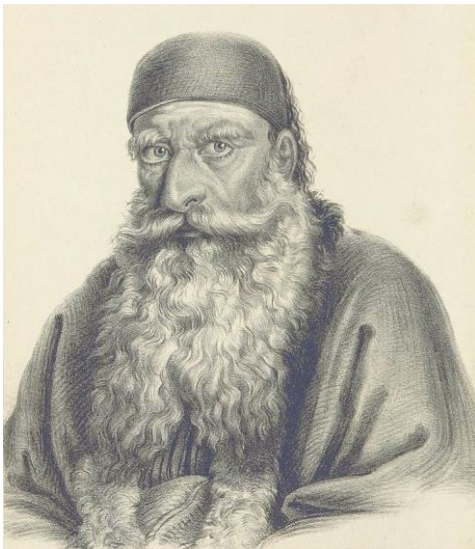
- Inmiddels rooms-katholieke belangstelling; priesterscholen voor de maronieten
- Scholen
- Schisma Griekse kerk: deel blijft Byzantijnse ritens, anderen geünieerd met Rome; kerkje in Sidon
- Nieuwe machthebbers: Bashir Chehab, soennitisch
- Druzen verdreven naar de Hauran
- Chehabs worden laten maronieten

Bashir II

- 1788: Bashir II aan de macht: christen door doopsel, moslim door huwelijk
- Vgl. zegen dorpspriester
- Napoleon in Egypte, Abukir
- 1799: Napoleon in Akko, verdedigd door de wali/gouverneur van Sidon
- Zoekt steun bij Bashir, die die toezegt maar niets doet; Napoleon heeft het nooit begrepen
- Bashir beheerst ruwweg het huidige Libanon
- Paleis Beit ed-Din, cf. Topkapi

5.4 Het Beiteddin-paleis

5.5 Bashir II

C6. De negentiende eeuw

De Egyptische tijd

- Mohammed Ali: alleenheerser in Egypte
- Verlichtingsideeën Napoleon
- Gedraagt zich heel onafhankelijk van de Sultan

- Zijn zoon Ibrahim Pasha bezet de Levant met steun van Bashir II
- Steun van Bashir II
- Buitenlanders altijd welkom; 1832: Alphonse de Lamartine
- Bestuurlijke hervormingen; gemeentes, hospitalen; elke groep had eigen rechten, die worden wat breder gedeeld
- Industriële productie olie en wijn; zijdewerkers
- De Egyptische tarbouch vervangt de tulband; ook de tantour komt in de mode
- Tegelijk nieuwe belastingen + dienstplicht om het garnizoen te onderhouden
- Poging de bevolking te ontwapenen, half gelukt

Westerse interventie van 1840

- 1840: Opstand van de soennieten, shjiieten, druzen, maronieten
- Guerrilla
- Fransen (traditionele steun maronieten én Egyptenaren) in verlegenheid
- Eind van de zomer invasie met Britten en Oostenrijkers;
- Bombardement Beiroet
- Landing Jounieh, stoomschepen; wapens voor de rebellen
- Ibrahim Pasha trekt zich terug; Bashir II treedt af

6.1 De landing bij Jounieh

Bashir III

- Bashir III
- Druzen eisen geconfisqueerde goederen terug; Bashir III weigert
- 1841: vonk in een kruitvat Deir el-Qamar; rellen, brandstichtingen tot in de Bekaa aan toe
- Gérard de Nerval over een expeditie

- Europeanen vragen hulp van de Ottomanen; het is tenslotte hun gebied
- Bashir III afgezet; einde van de familie Chehab
- Gouverneur: Omar Pasha, Beit-ed-Din
- Meteen aanval van de druzen, steun uit de Hauran
- Residentie van Sidon naar Beiroet
- Begin migratie

De staatsregeling van een proto-Libanon

- Verdeeldheid. Fransen willen een emiraat, redelijk onafhankelijk; rechten druzen en maronieten
- Ottomanen, met Russische steun, direct bestuur; rechten van de staat
- Er dreigt een internationaal conflict
- Oostenrijk formuleert een compromis: een christelijk en een druzisch bestuursdistrict, gescheiden door de weg tussen Beiroet en Damascus
- Wali in Beiroet wijst bestuurders aan
- Er blijven spanningen door gemengde dorpen; representatief orgaan zou oplossing moeten bieden; werkt niet echt
- Begin van Libanon als staatkundige eenheid

Oorlog tussen Druzen en Maronieten

- 1859: Vlam in de pan
- Officiële bestuurders willen meer gezag, maronitische dorps-sjeiks en maronitische geestelijken willen die niet delen
- Feitelijk: overheid versus leiders van de bevolkingsgroepen
- 1860: Conflict tussen maronieten en druzen
- Moordpartijen, ook in Damascus / Massabki
- Franse interventie / Napoleon III / Nahr al-Kalb

6.2 Het monument voor Napoleon III aan de Nahr al-Kalb

De geboorte van Libanon

- Congres: Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland, Pruisen, Oostenrijk, Ottomaanse Rijk
- Einde van het systeem van de twee bestuursdistricten

- Eén autonoom Mont-Liban binnen het Ottomaanse Rijk; een muta-sarrif aan het hoofd; christelijk, Ottomaans, niet-Libanees; benoemd door sultan, goedgekeurd door de mogendheden
- Conseil Administratif: 4 maronieten, 2 Grieks-orthodoxen, 1 Griekskatholiek, 3 druzen, 1 soenniet, 1 sjiiet
- Verdeelsleutel 7/5; na Tweede Wereldoorlog 6/5 en na Burgeroorlogen 5/5
- Bekaa-vallei hoort er niet bij
- Politie
- Belastingen: Ottomaans
- Ambten naar grote families, zo gecompenseerd voor verlies eigen inkomsten

De Nahda

- Nahda, Egypte, kranten, boeken
- Libanon heeft al drukkerijen
- Beiroet steekt Alexandrië naar de kroon
- Vertalingen; liefde voor Arabische taal, vooral een Libanees specialisme
- Eerste Arabische encyclopedie
- Westerse bezoekers: Flaubert, Mark Twain
- 1875: Saint-Joseph-universiteit
- Eerste archeologen
  - Ernest Renan, Fenicië
  - Osman Hamdi, graven Sidon
- Nationalisme: geen Ottomanen meer?

C7. De Eerste Wereldoorlog en de Franse tijd (1914-1943)

De Duits-Ottomaanse alliantie

- Het kleine Libanon volgt vaak ontwikkelingen elders; Nahda in Egypte
- Nu in Europa: *concert Européen* stort in
  - verbonden vorstenhuizen
  - afschrikking: drievoudige alliantie (1882) Du, OH, It > Fa
  - afleiding naar de koloniën in bijvoorbeeld Afrika en invloedssferen in China
- Enige gebied dat niet verdeeld was: de Balkan
- Evenwicht verstoord doordat Duitsland steeds dominanter werd
- 1904: Entente Cordiale GB-Frankrijk
- 1907: Uitgebreed met Rusland
- Triple Alliantie Du, OH, It heeft warme banden met Ottomaans Rijk
  - 1898: Wilhelm II in de Levant: Jeruzalem, Damascus (Saladin) en Baalbek (Abdul Hamid II)
  - Pergamonmuseum in Berlijn
  - Ephesomuseum in Wenen
- Orient Express: Munchen, Wenen, Constantinopel
- Duitsers investeren in de Bagdadspoorlijn

De Eerste Wereldoorlog

- Systeem was instabiel
- 1911: Italië valt het Ottomaanse Rijk aan in Libië en de Egeïsche Zee; de Ottomaanse vloot uitgeschakeld in de haven van Beiroet

- 1912: Balkanlanden meenden te zien hoe zwak het Ottomaanse Rijk was – het enige deel van de wereld dat niet was verdeeld
- 1912-1913: Eerste Balkanoorlog: Servië, Griekenland, Montenegro en Bulgarije in opstand, Griekenland veroverd Thessaloniki, Bulgarije aan de Egeïsche
- 1913-1914: Tweede Balkanoorlog, iedereen tegen Bulgarije
- 1914: Derde Balkanoorlog, nu ook OH betrokken, garanties Triple Alliantie en Triple Entente
- 1915: Bestuursdistrict in Libanon, toch beschouwd als een Franse exclave, onder direct bestuur
- Europese blokkade van Beiroet; hongersnood – monument Rue de Damas; tyfus, cholera
- Tegelijk stookt de Entente, wil een opstand creëren; 6 mei 1916 drieëndertig mensen opgehangen (Place des Martyrs)
- Drie dagen later: Sykes-Picot

Sykes-Picot

- Mark Sykes en François Georges-Picot
- Invloedsferen tijdens en na de oorlog; nooit meer heronderhandeld
- Later: oprichting Volkenbond
  - Irak, Transjordanië en Palestina Britse mandaatgebieden
  - Syrië en Libanon Franse mandaatgebieden
- Probleem: toezeggingen aan de Arabieren – Huseyn zou koning van de Arabieren worden
- Geldt als keerpunt in de relaties tussen het Westen en de Arabische wereld

7.1 Het Sykes-Picot-verdrag

De Arabische Opstand

- Juni 1916: Arabische Opstand, liaison tussen Huseyn en Britten was Lawrence
- Vernietiging spoorlijnen in de Levant
- Juli 1917: inname van Aqaba
- Brits leger in Egypte (Suezkanaal)
- Oktober 1917: Bersheba, daarna Jeruzalem
- Pauze door succesvol Duits offensief in Europa
- 1 oktober 1918: val van Damascus
- 7 oktober 1918: Franse vloot in Beiroet

- 30 oktober 1918: wapenstilstand; einde Ottomaanse overheersing na vier eeuwen
- Aankomst van Armeense vluchtelingen, ongeveer 100.000

Années d'insecurité

- 1919: Versailles
  - Maronitische patriarch wil een Grand Liban
  - Soennieten: een Grande Syrie, inclusief Syrië, Libanon, Transjordanië en Palestina
  - Faisal: Koninkrijk Arabië
- Op de grond beslist: de Franse generaal Henri Gouraud verdrijft Faisal uit Damascus ("Kruisvaarder")
- 1 september 1920: vergroot Libanon, met Bekaavallei
- Wat is een mandaatgebied?
- Pluriform: maronieten, druzen, soennitische havensteden, sj'itische Bekaa + zuiden, Armeense vluchtelingen
- Grote onrust; banditisme
- Hoge Commissaris: Gouraud
- 1922: Conseil Représentatif, ging over financiën en gezondheidszorg
- 1925: Opstand van de Druzen
  - in Syrië; de familie Atrash
  - in Libanon: familie Jumblat doet niet mee
- 1926: Grondwet, door Michel Chiha
  - Niet iedereen is het ermee eens: soennieten willen bij Syrië horen
  - Grote Crisis; devaluatie
  - Migratie
  - 1932 Eerste en laatste volkstelling;
    - 402.000 christenen, helft maronieten
    - 383.000 soennieten, sj'i'ieten en druzen
  - Modernisering, zoals de elektrische tram – prompt geboycot
  - Place de l'étoile, Rivoli
- 1932: Verkiezingen onrustig
- Grondwet opgeschort door de Fransen
- Later hersteld; verkiezingen brengen een pro-Franse president, Eddé
  - Pro-Syrische soennieten én Grieks-orthodoxen
  - Maronieten: Pierre Gemayel, 1936, Olympische Spelen Berlijn; wijst Nazisme af, maar wel falange
- 1939:
  - Nieuwe golf Armeense vluchtelingen (Anjar)
  - September: Tweede Wereldoorlog, Grondwet opnieuw opgeschort

7.2 De Rue Maarad in Beiroet: kopie van de Rue de Rivoli in Parijs

C8. De Tweede Wereldoorlog en de Eerste Republiek (1940-1975)

De val van Frankrijk

- 1929: Economische crisis, 1933: Hitler, revanchisme
- 1939: Tweede Wereldoorlog; grondwet in de mandaatgebieden opgeschort
- Enorme problemen in Libanon: voedselschaarste, hoge prijzen
- President Eddé treedt af; Fransen wijzen nieuwe president aan – niet gekozen, onvrede
- Toch niet alleen probleem: luchthaven Beiroet wordt hub
- Mei 1940: de Val van Frankrijk
- Pétain onderhandelt met de Duitsers
- 18 juni 1940: De Gaulle, oud-staatssecretaris, branie
- Vrije Fransen; vergroot zijn invloed eerst in Afrika
- Voor het goede begrip:
  - Britten wilden Duitsland verslaan, Vrije Fransen wilden de Franse macht terug
  - Enorme spanningen, zeker na vernietiging Franse vloot bij Mers-el-Kébir (juli 1940)

De moeizame weg naar onafhankelijkheid

- April 1941: Pro-Duitse coup in Brits mandaatgebied Irak
- Mei 1941: Admiraal Darlan, die Mers-el-Kébir had overleefd, staat Duitsers het gebruik van Vichy-Syrië toe
- Urgentie om de Franse mandaatgebieden in meer pro-Britse handen te krijgen; dus Vrije Fransen
- Brits-Franse aanval vanuit Palestina, Transjordanië en Irak
- Asmahan:
- 8 Juni 1943: oorlog begint; Australische en Indische troepen; en de Vrije Fransen

- Strooibiljetten uit vliegtuigen: “ik beëindig het mandaat en verklaar u vrij en onafhankelijk”, was getekend Catroux, uit naam van De Gaulle
- Rayak, Roald Dahl
- Vrije Fransen zijn niet happig op implementeren van de belofte
- Pas in 1943 werkelijk zo ver; Grondwet hersteld
- Eerste verkiezingen:
  - Béchara el-Khoury president
  - Ryad es-Solh premier
  - Nationaal Pact: “onafhankelijk land met een Arabisch gezicht”
  - Verdeelsleutel 110/100
- Franse machthebber Helleu probeerde het nog te frustreren met arrestaties, benoemt Eddé opnieuw
- Algemene staking
- Britse druk op Frankrijk; De Gaulle zou later wraak nemen door het beruchte *non* op Britse toetreding EEG.

8.1 Asmahan met Kruis van Lotharingen

De Eerste Republiek

- 1948: belooft mee te doen aan invasie Palestina, beperkt zich tot mini-inval
- Redenen:
  - de druzen
  - de maronieten, traditioneel pro-westers
  - devaluatie franc = Libanees pond
  - problemen nog groter: Syrië kiest voor protectionisme eigen markt

- Problemen in Libanon: pro-Syrische partij zit te stoken, leider wordt geëxecuteerd; niet veel later wordt premier Ryad es-Solh vermoord
- Oorlog 1948:
  - Landjepik, Gazastrook, Westelijke Jordaanoever
  - Palestijnse vluchtelingen
  - Palestijnen voelen zich door mede-Arabieren verraden
- Voor Libanon: betrekkelijke welvaart:
  - Olieraffinaderij in Tripoli, lijnen uit Syrië en Irak
  - Toegang tot de Arabische wereld (boycot van Israël)
  - Nadeel: welvaart komt vooral bij de oligarchen
- 1952: Camille Chamoun, pro-Brits (niet pro-Syrisch of pro-Frans)
- Liberaal beleid, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van drukpers, vrijhandel
- 1953: vrouwenkiesrecht
- Nogal anders dan de militaire regimes in de regio
- “Parijs van het Midden-Oosten”
- Festival van Baalbek, casino...
- Doctor Dahesh

De crisis van 1958

- Idee: Arabische eenheid, Michel Aflaq, Gamal Abdel Nasser
- 1956: Nationalisering Suezkanaal
- Chamoun weigert samenwerking met panarabisme, blijft pro-Brits
- 1958: twee panarabische fusies
- Militaire crisis: pro-westerse christenen tegenover pro-Arabische moslims
- Juli 1958: Eisenhower interveenieert

Fouad Chehab (1958-1964)

- Modernisering staatsapparaat
- Scholen in achtergebleven gebieden
- Nationale Centrale Bank, los van koppeling Franse franc
- Goede relaties met zowel Nasser als het Westen
- Ontmoetingen tussen alle wereldpartijen
  - Kim Philby
  - Oscar Niemeyer in Tripoli
- Opgevolgd door Charles Hélou (1964-1970)
- Baten van de economie komen ten goede aan de christenen en de soennitische zakenelite; nog steeds oligarchen
- Druzen en sjiieten profiteren minder

8.2 Het huis van Kim Philby, Beiroet

8.3 Het tentoonstellingsterrein van Oscar Niemeyer, Tripoli

De sjiitische leider Musa Sadr

- As-Sadr-familie
- Achttiende eeuw in Zuid-Libanon > Najaf in Irak
- Uit deze familie kwam Musa, in 1959, eenendertig jaar oud
- Tyrus, "de" imam
- Opbouwwerker, werkte met iedereen samen, beroemde toespraken in kerken
- Islamitische modernist; AMAL, "hoop"; Hoge Islamitische Raad van de Sji'iten
- Allerlei hoop, sjiieten serieuzer genomen dan daarvoor
- 1978: verdwenen bij een bezoek aan Khadaffi, nooit opgehelderd
- "De imam" – een jaar later Khomeiny
- Inmiddels de tijd van de Burgeroorlogen

8.4 Musa Sadr

C9. De Burgeroorlogen (1975-1990)

1967

- Sovjet-Unie meldt Nasser dat Israël een oorlog voorbereidde tegen Egypte.
- Onwaar, maar Sovjet-Unie wil VS lokken naar een regionaal conflict waaraan geen eer viel te behalen.
- Egypte, Jordanië en Syrië haptten in het aas: Zesdaagse Oorlog
- Israël bezet westelijke Jordanoever
- 150.000 vluchtelingen; laagste schatting
- PLO: we hebben niks aan de Arabische leiders (zie landjepik 1948) en ze zijn sowieso incompetent (1967)
- Eigen basis 1: Commando's die opereren vanuit Libanon? Nou nee, Libanees leger intervenueert; blokkade vanuit Syrië
- Eigen basis 2: Jordanië
- Daar in 1970 weggejaagd, Zwarte September
- In de tussentijd (november 1969): Akkoorden van Cairo:
  - PLO krijgt het recht vanuit de vluchtelingenkampen in Libanon op te treden tegen Israël
  - mag niet proberen de rest van het land over te nemen
  - hoofdkantoor in zuid-Beiroet

De PLO in Libanon

- Demografie van Libanon verschuift: tienduizenden soennitische Palestijnen
- Spanning in het Nationaal Convenant
- Acties tussen Palestijnen en tegenacties vanuit Israël
- Andere groepen gaan nu wapens kopen
  - Soennieten burgerwacht
  - Maronitische milities, de Tijgers, de Reuzen en de Falangisten (steun Israël); verschillende oligarchen
  - Druzen wapens uit Libië
  - Ook Amal bewapent zich
  - De oligarchen worden krijgsheren
- Voordeel: Libanon zo zwak dat ze niet kon deelnemen aan de Oktoberoorlog 1973
- Groeiende spanningen rijk/arm, deels spanning christenen/soennieten en druzen/sji'ieten

De Eerste Burgeroorlog

- April 1975: Pierre Gemayel beschoten; vier doden; Palestijnen krijgen de schuld
- Falangisten nemen wraak, beschieten bus vol Palestijne
- Geweld blijft beperkt
- December escalatie: Zwarte Zaterdag, 600 doden, strijd tussen falangisten en soennitische murabitun / druzen enz.
- Januari 1976: PLO raakt betrokken als de falangisten het vluchtelingenkamp Karantina aanvallen – het ligt bij een haven vóór de christelijke stadswijk
- Beroemde foto
- Arafat wilde neutraal blijven, dat kon niet meer; PLO valt maronieten op diverse plekken aan, conflict niet gelokaliseerd. O/a aanval op Damour
- Beiroet verdeeld, Rue de Damas >> Groene Lijn; oost vs west
- Anarchie; in de zomer van 1976 Syrische interventie voor de maronieten; blokkeren de Palestijnen, willen ook eigen expansie
- Chtaura wordt knooppunt
- Verkiezingen, Elias Sarkis gekozen tot president
- Betrekkelijke rust, ook na moord op Jamal Jumblatt in 1977

9.1 Monument voor de vermoorde president Bashir Gemayel (links)

9.2 Nog altijd zichtbare oorlogsschade

Renversement des alliances

- 1977: Sadat in Jeruzalem
- 1978: PLO-aanslag Haifa; 37 doden
- Diplomatiek: Imam Musa verdwijnt
- Maart 1978 Israël stelt een veiligheidszone in het zuiden van Libanon in
- UNIFIL
- Ontstaan pro-Israëlische militie van majoor Saad Hadad: Israël vertrouwt hem meer als het gaat om het controleren van de PLO dan UNIFIL
- Grote groepen shieten naar Beiroet
- Spanningen tussen christelijke leiders: Franjihs uit Ehden uitgeschakeld door de Gemayels uit Bcharre, beide in de Kadisha-vallei
- 1980/1981: Gemayels falangisten bouwen weg over de bergen naar Zahlé, Grieks-Orthodox in de Bekaa.
- Syriërs zien potentiële Israëlische aanvalsroute langs Chtaura
- Einde samenwerking Syrië-Falange; Zahlé verwoest
- Syrië steunt voortaan de PLO
- Libanon bereidt zich voor op conflict Israël/Falange/USA tegen PLO/Syrië/SU

9.3 Monument voor Unifil (Tyrus)

De Israëlische Invasie

- 1982: Moord Israëlische diplomaat
- Juni 1982: Inval; Syriërs al snel verslagen
- Begin van de belegering van Beiroet, waar hoofdkwartier PLO, mensen nog steeds trauma's
- Israëlische minister van defensie Sharon ontmoet falangisten, wil ze als hulp bij bezetting zuiden
- Druzen en sjiïeten, tot nu toe neutraal, keren zich nu tegen Israël
- Sjiïeten beginnen hulp uit Iran aan te nemen
- Belegering duurt van 11 juni tot 21 augustus; 20.000 burgerdoden; aftocht PLO naar Tunis
- Internationale vredesmacht
- Israël wil marionet als president, Bashir Gemayel; gedood op 14 september 1982 met zestig anderen; zijn broer Amir volgt hem op
- Wraak: Sabra en Shatila
- Publieke opinie keert zich ook in W-Europa nu tegen Israël

Amir Gemayel

- Amir Gemayel streeft naar verzoening
- Echter: gevechten falange-druzen, etnische zuivering over en weer
- Ontstaan van radicalere strijdgroepen, zoals Samir Geagea, Lebanese Forces
- In het zuiden Israël, verder Syrië, internationale macht
- Poging tot verzoening: als Arafat in 1983 terug wil keren, ook Palestijns verzet
- Israël trekt zich wat verder terug, druzen naar de kust
- Internationale vredesmacht nu permanent beschoten; Amerikaanse vloot schiet terug
- P.J. O'Rourke; Commodore; papegaaï
- 23 oktober 1983: enorme bomaanslagen, 241 Amerikaanse mariniers, 58 Franse para's, twaalf burgers

- Islamitische Jihad = mantelorganisatie Hezbollah = Iran
- 1984: einde internationale vredesmacht
- Sjiietische volksopstand dwingt Israël verder naar het zuiden te gaan.
- Amin Gemayel: verhouding 6:5 moet aangepast
- Verzoeningsconferentie in Geneve, maar geen vervolg

De strijd in de kampen

- De strijd was nu heel complex.
  - maronitische milities versus druzen
  - Hezbollah versus Israël
  - PLO wil invloed in de vluchtelingenkampen herstellen, tegengewerkt door Amal (niet tegen PLO, wel tegen kans op Israelische invasie)
  - Amal steeds meer pro-Syrisch
  - Gijzelen van westerlingen
- Mensen verlaten Beiroet > Jounieh
- 1988: geen presidentsverkiezing
  - Één regering in West-Beiroet, onder leiding van premier Selim al-Hoss ; gesteund door Syrië
  - Eén regering in Oost-Beiroet, generaal Michel Aoun, die een bevrijdingsoorlog proclameert

Eindspel

- Vermoeidheid
- 1989: instorting Sovjet-Unie; Golfoorlog; dood Khomeiny
- Saoedische diplomaten zien een kans; Taif
  - Overeenkomst van Nationale Verzoening
  - Verdeelsleutel 6:5 > 1:1
  - Minder macht bij president, meer bij premier
  - Sjiieten blijven ondervertegenwoordigd
- Aoun verzet zich, maar USA hebben tijdens Golfoorlog Syrië nodig; Libanon blijft Syrisch protectoraat
- Aoun gaat naar Parijs
- Ontwapening milities, maar niet Hezbollah
- Krijgsheren worden oligarchen
- 1991: amnestie
- 200.000 doden op een bevolking van 3 miljoen + 400.000 vluchtelingen; 17.000 vermisten

9.4 Stelling uit de Burgeroorlog (Beit Beirut)

C10. De Tweede Republiek (1990-heden)

De Tweede Republiek

- Snelle wederopbouw
  - Grootse architectuur in downtown Beiroet
  - Nationaal Museum heropend
  - Elie Saab
  - Dalrymple, “I expected Armageddon, I found Armani”
  - Voetbalstadions in Tripoli en Sidon
  - Baalbek-festival
  - Zangeres Fayrouz
- Bankensector bloeide
- IT-sector
- Ook problemen: Hezbollah vecht tegen Israël
  - 1991, 1992, 1996, 1999
  - 2000: Ehud Barak
  - Sheba Farms
- Nog steeds Syrische invloed; tot 2007 vaak pro-Syrische christelijke president en nationalistische premier. Zoals Rafiq Hariri
- 2004: pro-Syrische premier aangewezen, Hariri wordt op 14 feb 2005 vermoord
- Twee politieke stromingen
  - 8 maart: pro-Syrisch = Hezbollah en aanhang
  - 14 maart: anti-Syrisch
- De laatste domineert; Syrië moet het land verlaten, voor het eerst sinds 1976
- Ceder-revolutie
- 2006: Hezbollah geïsoleerd, lokt oorlog tegen Israël uit
- Posities Hezbollah verzwakt, maar het blijft bestaan, claimt overwinning

10.1 Moderne architectuur in Beiroet

10.2 De zangeres Fayrouz

De Arabische Lente

- 2006: Samir Kassir, *Considérations sur le malheur arabe*
  - Het gaat niet om de religieuze zuiverheid van de vroege islam
  - Het gaat niet om de Gouden Eeuw van het Kalifaat
  - Het gaat om de Nahda
  - Zette de mensen in beweging
  - Beloond met een succesvolle moordaanslag
- Arabische Lente zet ook in Syrië mensen op
- Westerse wereld zet in op rebellen tegen Assad; verwachting is dat vluchtelingen snel terugkeren
- Bekaavallei was enige tijd één groot opvangcentrum; tenten uit Saoedi-Arabië en de Golfstaten
- Maronitische christenen die uit geloofsovertuiging goede banen opgaven om vluchtelingen te helpen
- Westerse discussie over “opvang in de regio” of “de Arabieren zelf doen niets” – allebei op echt niets gebaseerd
- Vier miljoen mensen in Libanon; 400.000 Palestijnen; ruim een miljoen Syriërs, mogelijk meer
- Onderwijs verzorgd, bijvoorbeeld zelfde school tweemaal per dag
- Zo komen kinderen niet terecht in de landbouw (= slavernij)

10.3 Het Hezbollah-museum Mleeta

De val van de Tweede Republiek

- Oligarchen verdeelden de ambten, soort maffia
  - Bescherming voor aanhangers, garanties en wat kleine kansen voor wie er beleefd om vroeg
  - Geen toegang tot overheidsfunctionarissen
  - Alles verdeeld langs sektarische lijnen
  - Fictieve overheidsbanen, zoals een “bureau van de vlag” en een administratie voor de spoorwegen
  - Het bestuur werkt niet meer
- 2015: vuilniscrisis
- Banken keerden hoge rentes uit, die ze financierden door nieuwe klanten aan te trekken
- Golfstaten hevelen rond 2018 fondsen over naar andere banken
- Oktober 2019: demonstraties werden gewelddadig
- Ceder-hervormingen, maar de bedragen moeten controleerbaar, en dus wordt het gefrustreerd
- 2020: voorstel WhatsApp te belastingen; er komen demonstraties
- “De regering probeerde het volk omver te werpen”
- 4 augustus 2020: ontploffing
- Protest gesmoord door corona
- Geen presidentsverkiezingen; plaatswaarnemend kabinet Mikati, miljonair uit Tripoli
- Inmiddels oorlog; zelfs nu geen president gekozen

10.4 Gewelddadig protest in Beiroet, 2019

10.5 De portretten van de slachtoffers van de ontploffing van 4 augustus 2020

Tripoli culturele hoofdstad

- Ik zou positief willen eindigen, maar het lukt niet echt
- 2024: Tripoli Culturele Hoofdstad

10.6 De personificatie van Beiroet staat als feniks op uit de as

Aanbevolen literatuur

Wie meer wil lezen, zou het boek kunnen lezen dat Jona Lendering bij dit hoorcollege schreef, getiteld *Libanon*. Het verschijnt in mei 2025 bij uitgeverij Omniboek. Het valt aan te vullen met:

Algemeen

- Boutros Dib, *Histoire du Liban des origines au XXe siècle* (2006)
- Kamal Salibi, *A House of Many Mansions* (2011²)

Geschiedenis tot 1800

- David Kertai met Jona Lendering, *Byblos. 's Werelds oudste havenstad* (2022)
- Amin Maalouf, "Rovers, Christenhonden, Vrouwenschenners". *De Kruistochten in Arabische kronieken* (1986)
- Ted Gorton, *Renaissance Emir. A Druze Warlord at the Court of the Medici* (2013)

Negentiende en twintigste eeuw

- Fawwaz Traboulsi, *A History of Modern Lebanon* (2007)

- James Barr, *A Line in the Sand: Britain, France and the struggle that shaped the Middle East* (2012)
- Fouad Ajami, *The Vanished Imam* (1992²)

Na 1970

- Xavier Baron, *Histoire du Liban* (2021²)
- Robert Fisk, *Pity the Nation* (2001²)
- Augustus R. Norton, *Hezbollah. A Short History* (2009)
- Michael Young, *The Ghosts of Martyrs Square* (2014)
- Charif Majdalan, *Beirut 2020. The Collapse of a Civilization, a Journal* (2021)

Wie liever naar de bioscoop gaat, kan terecht bij films als Ziad Doueiri's *West Beirut* (1998), Philippe Aractingi's *Bosta* (2005), Sophie Boutros' *Solitaire* (2016), Ziad Doueiri's *L'insult* (2017), Joana Hadjithomas' *Memory Box* (2021) of Cyril Aris' *Dancing on the Edge of a Volcano* (2023).

Nadine Labaki werd genomineerd voor een Oscar voor *Capernaum* (2018) maar had die al moeten winnen voor *Caramel* (2007) of *Et maintenant on va où?* (2011).

Wie zich voorbereidt op een bezoek, zou *Comprendre les Libanais* (2023) van de Franse journaliste Laure Delacloche kunnen lezen.

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te beluisteren in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Afbeelding cover: portret van Constantijn in het Capitolijnse Musea in Rome.

Opname Bob Kommer Studio's, november-december 2024
Stem Inleiding F.C. van Nispen tot Sevenaer
Mastering Frits de Bruijn
Vormgeving Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2025 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 277 3
NUR 692, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.